

ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ НА СТУПІНЬ УРАЖЕННЯ ЛЬОНУ- ДОВГУНЦЯ ФУЗАРІОЗОМ

Йотка О.Ю., кандидат сільськогосподарських наук

Чучвага В.І., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник

ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР ІСГПС НААН

Узагальнено результати вивчення впливу попередників польової сівозміни на ступінь ураження льону-довгунця фузаріозом. Встановлено, що найменше відмирання рослин через ураження фузаріозом спостерігається після висіву льону з наступними культурами: овес, конюшина, озима пшениця та жито, а найбільше – після льону та люпину. Для пригнічення збудника фузаріозу потрібно висівати у сівозміні з льоном овес і зернові культури.

Загальновідомо, що правильно підібрані агротехнічні заходи (доза добрив, мікроелементів та мікробіологічних добрив) та сівозміна є одним із головних факторів, що впливають на продуктивність льонопродукції [1].

Прикоренева мікрофлора значно впливає на ріст і розвиток рослин продуктами свого метаболізму, у свою чергу рослини можуть також впливати на зміну мікрофлори ґрунту.

Часте повернення на поле рослин одного виду призводить до масового накопичення у ґрунті збудників різних хвороб, поширенню яких сприяють уражені рослинні рештки попередньої культури, а для оздоровлення ґрунту необхідно висівати стійкі для хвороби сорти [2].

Насичення польових сівозмін льоном призводить до накопичення патогенної мікрофлори у ґрунті, зростання ураження посівів і зниження урожайності лубоволокнистої продукції. Саме тому великого значення набуває правильне чергування культур у сівозміні.

Метою нашого дослідження було встановлення впливу різних сільськогосподарських культур на розвиток фузаріозу льону-довгунця, яке проводили протягом 2010-2012 рр. в умовах теплиці.

На штучному інфекційному фоні у польових умовах з інфекційним навантаженням 5300 колоній гриба в 1 г абсолютно сухого ґрунту висівали різні польові культури: льон-довгунець сортів Светоч та И 7, конюшину, ячмінь, коноплі, картоплю, гречку, овес, люпин, озимі пшеницю та жито.

Після збирання коріння попередників викопували, обтрушували з них ґрунт і потім ним заповнювали ємкості. У кожен висівали по 32 насінини сприйнятливої до фузаріозу сорту Светоч із площею живлення

2,5x2,5 см. Повторність досліду – чотирикратна. Підрахунок загибелі рослин проводили у фазу повних сходів та перед збиранням.

Таблиця – Вплив попередників на розвиток фузаріозу льону-довгунця сорту Светоч (середнє за 2010-2012рр.)

Ризосфера ґрунту культури попередника	Ураження рослин фузаріозом за фазами розвитку, %			
	повні сходи	«ялинка»	бутонізація	рання жовта стиглість
Гречка	19,4±0,8	24,9±1,2	28,4±1,4	32,0±1,6
Ґрунт з інфекційного розсадника	82,8±4,0	85,0±4,1	88,8±4,3	91,6±4,4
Картопля	33,6±1,6	37,5±1,8	39,5±1,8	43,5±2,1
Коноплі	21,8±1,1	24,4±1,2	25,6±1,2	27,7±1,3
Конюшина	11,6±0,5	13,4±0,7	15,5±0,7	18,1±0,9
Люпин	76,0±3,7	82,4±4,1	87,1±4,2	91,1±4,5
Льон сорту И 7	32,2±1,4	36,0±1,6	37,4±1,8	38,4±1,8
Льон сорту Светоч	87,1±4,3	87,1±4,1	89,7±4,3	90,7±4,5
Овес	8,7±0,3	11,7±0,5	12,9±0,6	15,3±0,8
Озима пшениця	16,8±0,8	18,5±0,9	19,6±0,9	20,8±1,0
Озиме жито	15,0±0,7	17,9±0,8	20,9±1,0	22,9±1,1
Ячмінь	22,2±1,0	27,9±1,3	32,4±1,4	38,8±1,7

Як видно із даних таблиці, найнижчі показники загибелі рослин від фузаріозу сорту Светоч у середньому за роки дослідження у фазі повних сходів спостерігаються у варіанті досліду, коли ґрунт ризосфери взято з-під вівса (8,7±0,3) і конюшини (11,6±0,5), а дещо вищі – з-під озимого жита (15,0±0,7), озимої пшениці (16,8±0,8), гречки (19,4±0,8), конопель (21,8±0,1), а найвищі – якщо попередником є сорт льону Светоч (87,1±4,3) та ґрунт з інфекційного розсадника (82,8±4,0%).

У фазах «ялинка» та бутонізації у всіх варіантах досліду спостерігається зростання відсотка загибелі рослин у межах від 11,7±0,5 до 87,1±4,1 та від 12,9 і до 89,7±4,3% відповідно.

У фазі ранньої жовтої стиглості найвищий відсоток ураження відмічено у варіантах досліду з попередником сприйнятливою до фузаріозу сорту Светоч (90,7±4,5), люпину (91,1±4,5) та ґрунтом з інфекційного розсадника (91,6±4,4%). У варіантах досліду з попередником картоплі, ячменю, льону сорту И 7, гречки, конопель спостерігали загибель рослин льону на рівні 43,5±2,1, 38,8±1,7, 38,4±1,8, 32,0±1,6 та 27,7±1,3% відповідно.

Найбільше зростання відсотка розвитку хвороби у період росту і розвитку культури спостерігали у варіантах досліду з гречкою (12,6),

люпином (15,1), ячменем (16,6%), а найменше – з льоном сорту Светоч (3,6) та озимою пшеницею (4,0%).

Отже, викладене вище дає підставу стверджувати, що на розвиток фузаріозу льону-довгунця значний вплив має культура-попередник польової сівозміни. Найменше відмирання рослин через ураження фузаріозом спостерігається після висіву льону з наступними попередниками: овес, конюшина, озима пшениця та жито, а найбільше – після льону та люпину. Отже, для пригнічення збудника фузаріозу потрібно висівати у сівозміні з льоном овес і зернові культури.

1. Бобровольская Т. Г. Структура бактериальных сообществ почв / Т. Е. Бобровольская. – М. : Наука, 2005. – 262 с.

2. Біловус Г. Я. Розвиток темно-бурої плямистості листя пшениці озимої в залежності від попередників / Г. Я. Біловус // Агропромислове виробництво Полісся. Спецвипуск за матеріалами конференції молодих вчених «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем АПК», 2012. – С. 71-72.

ВЛИЯНИЕ ПРЕДШЕСТВЕННИКОВ НА СТЕПЕНЬ ПОРАЖЕНИЯ ЛЬНА-ДОЛГУНЦА ФУЗАРИОЗОМ

Йотка О.Ю., Чучвага В.И.

Обобщены результаты изучения влияния предшественников полевого севооборота на степень поражения льна-долгунца фузариозом. Доказано, что самое меньшее отмирание растений через поражение фузариозом наблюдается при посеве льна со следующими культурами-предшественниками: овес, клевер, озимая пшеница и рожь, а самое большое – после льна и люпина. Для подавления возбудителя фузариоза нужно высевать в севообороте со льном овес и зерновые культуры.

INFLUENCE OF PREDECESSORS ON THE DEGREE OF DEFEAT OF FIBER FLAX BY FUSARIOSIS

Yotka O.Yu, Chuchvaha V.I.

The results of study of influence of predecessors of the field crop rotation on the degree of defeat of fiber flax by fusariosis are generalized. It is well-proven that the less dying off of plants through the defeat of fusariosis is observed at sowing of flax with next cultures-predecessors: oat, clover, winter wheat and rye, and the greatest - after flax and lupin. For suppression of causative agent of fusariosis an oat and grain-crops must be sown in a crop rotation with flax.